

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/82433,Jablonska-Stefania.html>
2022-05-25, 00:15

Jabłońska Stefania

JABŁOŃSKA Stefania (7 IX 1920, Mohylew – 8 V 2017, Warszawa), lekarz dermatolog, odkrywca, jeden z najczęściej cytowanych na świecie polskich klinicystów.

Życiorys zawiera pewne niejasności, do powstawania których przyczyniła się sama J., podając w dokumentach rozbieżne dane. Przyszła na świat jako Rachela (zdrobniale „Szela”) Ginzburg w Mohylewie (choć w niektórych swoich życiorysach jako miejsce urodzenia wskazuje Warszawę). Ojciec, Emil Ginzburg był z wykształcenia ekonomistą, matka Bella z domu Ginsburg (w niektórych swoich życiorysach J. podaje, że matka nosiła nazwisko Krasucka) lekarzem specjalizującym się w schorzeniach skórnych. Ginzburgowie mieli także starszą córkę imieniem Estera, znaną później pod nazwiskiem Irena Hausman. W 1926 rodzina osiadła w Warszawie, gdzie Rachela została zapisana do szkoły żeńskiej Gimnazjum i Liceum Tow. Zjednoczenia Nauczycieli, którą ukończyła w 1937, składając egzamin dojrzałości. W następnym roku podjęła studia na wydz. lekarskim UW, przerwane przez wybuch II wojny światowej. Pod koniec IX 1939 obie siostry zostały przez rodziców wysłane do zajętego przez wojska sowieckie Lwowa, gdzie z końcem października podjęły studia. Rodzice, pozostający pod okupacją niemiecką, nie przeżyli wojny. Rachela studiowała wpierw na wydz. lekarskim Uniw. Jana Kazimierza, przekształconego niebawem w Instytut Medyczny, zdając kolejne egzaminy, nieodmiennie z najwyższymi notami. Latem 1941 po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej opuściła Lwów i ewakuowała się na wschód. Studia kontynuowała wpierw w Charkowie, później we Frunze (obecnie: Biszkek, Kirgistan). Dyplom uzyskała jesienią 1942. Do wiosny 1943 pracowała jako lekarz ogólny we Frunze i okolicach. W V 1943 wstąpiła w szeregi Armii Czerwonej. Według własnej relacji służyła jako kapitan-lekarz przy sztabie Frontu Południowo-Zachodniego, 3 Frontu Ukraińskiego oraz oddzielnym 67 batalionie dla

zadań specjalnych (prawdopodobnie wojska NKWD). Zdemobilizowana w XI 1945, zamieszkała w Leningradzie. Tam odbyła staż w Zakładzie Patofizjologii Skóry Akademii Nauk Lekarskich ZSRR ucząc się pod okiem wybitnej dermatolog Olgi Nikolajewnej Podwysockiej. W VI 1946 jako repatriantka J. powróciła do Warszawy. Najprawdopodobniej wówczas zdecydowała się używać nazwiska Jabłońska oraz imienia Stefania, co oficjalnie zostało potwierdzone w 1947. Równocześnie wpierw jako wolontariusz, później jako asystent (1947) i st. asystent (1948–50) podjęła pracę w klinice dermatologicznej prof. Mariana Grzybowskiego. W 1947–49 pracowała w więziennej służbie zdrowia Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego jako lekarz kontraktowy. Miejsmem pracy było więzienie mokotowskie. W 1949 udała się na stypendium naukowe do USA. W XI tegoż roku w niewyjaśnionych do końca okolicznościach aresztowano prof. Grzybowskiego, który niebawem zmarł podczas śledztwa. Po kilkumiesięcznym okresie vacatu, od IX 1950 kliniką zaczęła kierować J., która nie miała jeszcze wówczas stopnia doktora. Promocję uzyskała na wydz. lekarskim UW dopiero w XII 1950. W 1951 otrzymała *veniam legendi* na podstawie rozprawy *Odczynowość skóry w gruźlicy i sarkoidozie*. W 1952 uzyskała stanowisko docenta UW, a w 1954 przyznano jej profesurę nadzwyczajną, zaś w 1976 profesurę zwyczajną. Na emeryturę przeszła w 1990. Została pochowana na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

Do najważniejszych osiągnięć naukowych J. należy zaliczyć wykrycie i opis onkogennych wirusów ludzkiego brodawczaka wraz ze wskazaniem, że dysplazja Lewandowsky'ego-Lutza (*Epidermodysplasia verruciformis*), czyli rzadka, genetycznie uwarunkowana choroba skóry, która w konsekwencji prowadzi do rozwoju nowotworów, może rozwijać się jedynie w warunkach zakażenia HPV. Był to pierwszy pełny model inicjacji i rozwoju nowotworów skóry na tle wirusowym. W 1978 J. i G. Orth w Instytucie Pasteura odkryli wirusa HPV-5. Osobnym zagadnieniem poszukiwań badawczych z udziałem J. były schorzenia autoimmunologiczne z grupy kolagenoz, których analiza pozwoliła na scharakteryzowanie podtypów twardziny, jak również wskazanie istnienia kilku schorzeń

rzekomotwardzinowych. Jako pierwsza udowodniła, że etiologię łuszczycy należy łączyć z czynnikami autoimmunologicznymi. W pracach zespołowych przez wiele lat zajmowała się diagnostyką chorób pęcherzowych. W ich trakcie udało się wyodrębnić m. in. nowe odmiany pęcherzycy IgA.

J. była autorem lub współautorem szeregu monografii oraz prac o charakterze podręcznikowym, wydawanych zarówno w Polsce, jak i za granicą. Jej nazwisko figuruje w sumie w ponad 800 pracach oryginalnych, nie licząc doniesień i streszczeń zjazdowych. Jest jednym z najczęściej cytowanych polskich lekarzy w literaturze światowej. Była promotorem 69 rozpraw doktorskich, opiekunem w 24 przewodach habilitacyjnych, a z jej szkoły wyszło w sumie 15 profesorów.

W 1862–82 oraz 1987–95 przewodniczyła Polskiemu Tow. Dermatologicznemu. Była członkiem stałym i honorowym blisko 50 zagranicznych towarzystw dermatologicznych, w tym wszystkich najbardziej prestiżowych. Laureatka wielu nagród, odznaczona m.in. medalem Roberta Kocha (1985) i Złotym Medalem Marchioniniego (1992).

Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny, red. J. Kapuścik, t. 2, Warszawa 1999, s. 107; M. Wroński: *Zagadka śmierci Profesora Mariana Grzybowskiego*, Warszawa 2004; E. J. Kucharz: *In memoriam Professor Stephanie Jablonska* „Journal of Scleroderma and Related Disorders” 2018, R. 3 z. 1, s. 3–5 <https://doi.org/10.1177/2397198318755211>; M. Potočnik: *In Memoriam: Stefania Jabłońska, 1920–2017*, „Acta Dermatovenerologica Alpina, Pannonica et Adriatica” 2017, t. 26, s. 121 doi: 10.15570/actaapa.2017.35; L. Rudnicka: *Profesor Stefania Jabłońska we wspomnieniach*, „Dermatological Review/Przegląd Dermatologiczny” 2017, 104, 235–238; N. Staford: *Stefania Jablonska* „British Medical Journal” 2017, t. 357 doi: <https://doi.org/10.1136/bmj.j2891>; Akta podręczne dotyczące zamordowania prof. Mariana Grzybowskiego – IPN sygn. BU 2188/641 oraz IPN BU 2188/643 (w tym zawarte w nich kopia akt osobowych MBP dot. Stefanii Jabłońskiej).

[Poprzedni](#)
[Następny](#)